

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Bruneborg-Slaget og et Riim i den Anledning Kæmpevisen om Bruneborg-Slaget Efter-Klangen

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Bruneborg-Slaget og et Riim i den Anledning Kæmpevisen om Bruneborg-Slaget Efter-Klangen", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_306_5-intro-shoot-idm197.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvigs digteriske treklang

Med Grundtvigs tre tekster, "Om Bruneborg-Slaget og et Riim i den Anledning", "Kæmpevisen om Bruneborg-Slaget" og "Efter-Klangen", får læserne et unikt indblik i Grundtvigs arbejdsmetode: først gives en tekstnær, diskuterende prosaoversættelse, dernæst en fri gendigtning og endelig et metadigt, en efterklang — det sidste er blevet en genrebetegnelse hos Grundtvig (se Holm 2001, s. 15-23).

"Om Bruneborg-Slaget og et Riim i den Anledning"

Første tekst rummer ud over en indledning på otte sider en tæt kommenteret prosaoversættelse af det angelsaksiske forlæg. I kommentarerne diskuterer Grundtvig de forskellige læsemåder i Langebeks kilder og deres betydning for oversættelsen og forståelsen af digtet. Grundtvig anvender som nævnt versionen i *Scriptores Rerum Danicarum* (1773, bind 2, s. 412-422) som tekstgrundlag, men har flere rettelsesforslag til teksten (se også Toldberg 1946, s. 124). Grundtvig inddrager desuden de to latinske versioner fra henholdsvis Henry of Huntingdons *Historia Anglorum* (da. Englændernes (eller anglernes) historie) i Henry Saviles udgave *Rerum Anglicarum scriptores* (1596) og Abraham Wheelockes *Anglo-Saxon Chronicle* (da. Den angelsaksiske krønike; den udvidede udgave fra 1644) efter Langebek.

På den tid, hvor Grundtvig arbejdede med Brunanburh-teksterne, beskæftigede han sig også med andre angelsaksiske tekster, først og fremmest *Bjowulf* (Grundtvig 1820). Grundtvigs læsning af og rettelsesforslag til Langebek viser, hvordan han under arbejdet med disse oversættelser tilegner sig stadig mere viden om angelsaksisk sprog og prosodi. Langt de fleste af hans rettelsesforslag stemmer overens med læsningerne i Livingston.

"Kæmpevisen om Bruneborg-Slaget"

Den næste tekst er en gendigtning i bunden form af det angelsaksiske digt om slaget ved Brunanburh. Her løsriver Grundtvig sig så meget fra forlægget, at han kan behandle emnet frit. Hans oversættelsesmæssige overvejelser i den første tekst har givet ham en prosaskitse, der fungerer som skelet for gendigtningen. Han vælger et tillempet, krydsrimet folkeviseversemål (kunstballade), som er forskelligt fra forlæggets stikiske opbygning, der som tidligere bemærket minder om det norrøne drapa. Dette valg udtrykker han direkte i overskriften, idet 'kæmpevisen' var datidens betegnelse for folkevisen.

Folkeviseversemålet giver Grundtvig mulighed for at bruge omkvæd, og ved at anvende arkaismer, der ligeledes har deres rod i folkevisernes formelstof, får han givet teksten en tilpas gammeldags tone, der understreger det historiske emne. Eksempler er "ædelig" for ædel, bl.a. i strofe 3, "saa mangen Svend" i strofe 6, "røden Val" i strofe 12 og omvendt ordstilling "Jarler syv og saa Konger fem" i strofe 13. Han strækker stilen til det yderste, og han kan ikke dy sig for ordspil, der nærmer sig brandere, som når han fx i strofe 10 skriver, at "Det voldte, som vel er at mærke, / Mangen Kæmpe lidt Hovedbrud". Her er nemlig ikke tale om, at krigerne må tænke sig voldsomt om, men at deres hovedskaller bliver knust.

Formålet med de kæmpendes heltemod og slagets grusomhed: den udødelige ære, hamres ind i hovedet på læseren i de gentagne dobbeltlinjede omkvæd, samtidig med at slagets gang skrider frem.

Flemming Lundgreen-Nielsen har karakteriseret digtet således:

Digtets ånd, der forsvandt i den filologiske prosa, er indfanget ved digterens oplevelse af tekstens handling, som skildres [...] med sproglige greb hentet uden for kvadets litterære helhed. Det er, hvad Grundtvig forstår ved fordanskning (1980, s. 705).

Ved at vælge et sangbart metrum har Grundtvig også på en anden måde bragt digtet ud af fortiden og ind i samtiden. I stedet for en reciterende fremførelse — udført af skjalden selv — har Grundtvig gjort det muligt for en større eller mindre forsamling at synge teksten og ad den vej tilegne sig indholdet.

"Efter-Klangen"

Den sidste tekst er efterklængsdigtet, der rummer Grundtvigs refleksioner over de digteriske processer og de tanker om historiens betydning, digtet har givet anledning til. Efterklængsdigtet begynder med et lille stikisk afsnit (22 verslinjer), hvorefter det slår over i et firlinjet versemål, der også er i folkevisestil og dermed minder om kæmpevisen, men uden dettes omkvæd. De to afdelinger repræsenterer således prosodisk henholdsvis den angelsaksiske skjald og Grundtvig. I det strofiske afsnit træder Grundtvig frem som et digter-jeg.

Grundtvig ser sig selv som en ny og nordisk skjald sammenlignet med den angelsaksiske, der havde forfattet det oprindelige digt. Den store forskel på Grundtvig og den angelsaksiske skjald ligger for Grundtvig ikke i det at være skjald, men i modtagelsen. Hvor den angelsaksiske skjald formentlig kunne regne med velvilje blandt publikum, må Grundtvig kæmpe mod sin samtid. Han benytter således lejligheden til en kritik af samtiden og dens manglende forståelse af fortidens værdier og betydning for nutiden. Grundtvig er sig også sin dobbelte inspiration bevidst: "Jeg gaaer ei blot til Bur og Sal, / Hvor Levende er inde, / Jeg gaaer til Høi og Kæmpe-Val, / Og seer hvad jeg kan finde" (strofe 7). Såvel kulturlandskab som mennesker kan bringe digterånden frem i ham. Nogle af samtidens personer betegner han som muldvarpe, formentlig en kritik af, at de kun interesserer sig for og forstår den materielle side af fortidens levn, der kan findes i mulden — og ikke den åndelige.

Digtets hovedmetafor er klokkestøberbilledet. Grundtvig ser sig selv som en klokkestøber, der graver forfædrenes ædle malm op for at støbe det til klokker, der kan slå og dermed vise ikke blot tiden som et ur, men også den historie, de stammer fra. "Kun i nutidens form lader fortiden sig høre [som] et smukt billede af en hermeneutisk cirkel, hvori forholdet til fortiden er så levende, at ny litteratur opstår" (Holm 2001, s. 57). De åndløse samtidige kan kun opfatte "Gienlyd", dvs. efterligning af forfædrenes materielle levninger, og ikke "Efter-Klang", genoplivelsen af forfædrenes ånd i en tidssvarende og levende form (strofe 30-31, 36 og 38-43; Lundgreen-Nielsen 1980, s. 706). Digtet munder ud i den erkendelse, at hans foregående digt, kæmpevisen, kun kan være et svagere ekko af det oprindelige: "Mit Kvad er kun en Efterklang, / Af Fædres Kæmpevise" (strofe 44).

Flemming Lundgreen-Nielsen har set efterklængsdigtet som et poetisk modstykke til det selvforsvar, Grundtvig bragte i *Literatur-Tidendes Skudsmaal* (1816), hvor han forsvarede sin gendigningspraksis i forbindelse med sin oversættelse af Saxo og Snorre (se indledning til denne tekst her). Grundtvigs pointe er, at fordanskning ikke skal være en ord-til-ord og rytme-til-rytme-oversættelse af forlæggene, men at først i frigørelsen fra originalens form bringes fortiden frem i samtiden. Fortiden skal ikke efterlignes i en "Gienlyd", men som efterklang genoplives "i en tidssvarende og levende form" (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 706).